

Informacja o poziomie i strukturze minimum egzystencji w 2020 r.

(na podstawie danych średniorocznych)

Minimum egzystencji to miara ubóstwa opracowana przy pierwszych szerszych badaniach nad ubóstwem w Polsce. Kategoria ta wyznacza niski, „alarmowy” poziom zaspokajania potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.¹ W niniejszej informacji przedstawiamy szacunki wartości minimum egzystencji w 2020 r. na podstawie danych średniorocznych udostępnionych przez GUS.

Tabela 1. Wartość minimum egzystencji w 2020 r., w zł

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	(M+K)/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	(M+K)/2	M+K
Żywność	261,97	523,93	748,41	836,12	1 060,59	1 372,77	226,94	453,89
Mieszkanie	287,90	409,23	585,76	585,76	766,16	944,18	287,90	409,23
-użytkowanie i energia	268,81	383,85	552,80	552,80	721,76	890,73	268,81	383,85
-wyposażenie	19,09	25,38	32,96	32,96	44,39	53,45	19,09	25,38
Edukacja	0,00	0,00	4,31	63,01	67,32	130,33	0,00	0,00
Odzież i obuwie	26,83	50,23	74,70	76,97	101,44	128,19	26,83	50,23
Leki	11,73	20,21	45,47	32,49	56,93	69,06	18,84	34,42
Higiena	22,74	45,00	56,22	62,29	73,53	90,98	20,10	39,71
Pozostałe wydatki	30,56	52,43	75,74	82,83	106,30	136,78	29,03	49,37
Razem ME	641,74	1 101,03	1 590,60	1 739,47	2 232,26	2 872,29	609,65	1 036,86
ME na 1 osobę	641,74	550,52	530,20	579,82	558,06	574,46	609,65	518,43

Źródło: Obliczenia Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych na podstawie danych Departamentu Statystyki Społecznej GUS.
Uwaga: Symbole użyte w tablicy oznaczają odpowiednio: M – mężczyzna w wieku 25–60 lat, K – kobieta w wieku 25–60 lat, M+K/2 – wydatki na poziomie średniej arytmetycznej dla gospodarstwa męczyzny i kobiety, DM – dziecko młodsze w wieku 4–6 lat, DS – dziecko starsze w wieku 13–15 lat. W przypadku gospodarstw emeryckich symbole M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat.

W Polsce, podobnie jak w wielu innych krajach, mamy do czynienia z nadzwyczajnymi okolicznościami wywołanymi przez Covid-19. Przedstawiane szacunki minimum egzystencji uwzględniają sposób zaspokojenia podstawowych potrzeb w normalnych warunkach. Innymi słowy, nie uwzględniono w całości okoliczności szczególnych, jakie wynikają z pandemii koronawirusa.

¹ Por. Deniszczuk, Kurowski Styrz 2007. W badaniach nad ubóstwem w Polsce, GUS korzysta z wartości minimum egzystencji dla określenia zakresu tzw. skrajnego ubóstwa.

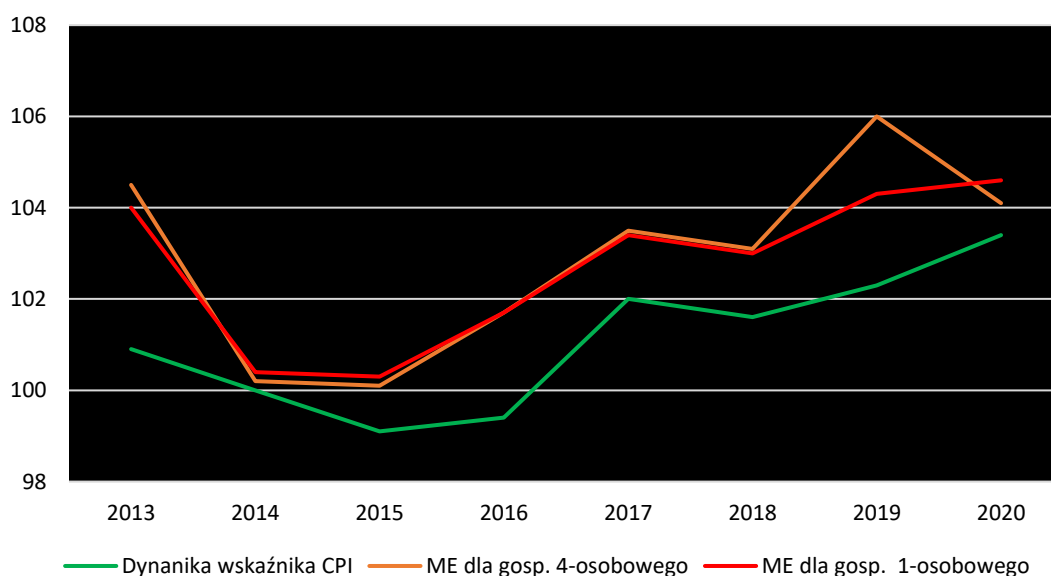
Chociaż te ostatnie przyniosły różnorakie zmiany w zwyczajach gospodarstw domowych, to potwierdzone dane o zamianach struktury i zakresu konsumpcji w 2020 r. nie są jeszcze znane.² Gdy te wyniki staną się istotną przesłanką do zmian wzorca minimum egzystencji, szacunki te zostaną przeliczone ponownie.

Wartość minimum egzystencji w 2020 roku dla rodziny z jednym młodszym dzieckiem wyniosła na 1 590,60 zł (530,20 zł na osobę). W gospodarstwie 1-osobowym, dla osoby w wieku produkcyjnym minimum biologiczne oszacowano na 641,74 zł, zaś dla samotnego emeryta na 609,65 zł. W rodzinie z trójką dzieci minimum egzystencji oszacowano na 2 872,29 zł (574,46 zł na osobę).

W porównaniu z obowiązującymi progami dochodów uprawniających do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej³ wartości minimum egzystencji w 2020 r. są wyższe tylko w przypadku osób samotnie gospodarujących. W pozostałych przypadkach wartości minimum egzystencji przewyższają wartość progów.

Wartości łączne minimum egzystencji w 2020 r. wzrosły od 4,1% dla osoby samotnie gospodarującej do 4,6% w przypadku gospodarstw z 2 lub 3 dziećmi, przy inflacji w skali 3,4% (Wykres 1). Na wyższą dynamikę wartości minimum egzystencji złożyły się zarówno wyższe ceny artykułów żywnościowych (w tym owoców: 29,5%, produktów zbożowych 8,8%, mleka i produktów mlecznych 5,1%) oraz wyższy poziom opłat za mieszkanie.

Wykres 1. Dynamika minimum egzystencji na tle inflacji w latach 2013 - 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IPiSS oraz GUS.

Wartości koszyka żywnościowego w porównaniu ze wskaźnikami CPI w tej grupie, rosną wolniej, dynamika kosztów mieszkaniowych jest zbieżna z indeksami CPI (Wykres 2). Sferami, gdzie

² Chodzi o dane na podstawie dużej próby badawczej w ciągu całego roku, za taką uznaje się np. badanie budżetów gospodarstw domowych.

³ Od października 2018 r. progi te wynoszą 701 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 528 zł dla osoby w rodzinie.

wartość koszyka była widocznie wyższa od wartości CPI to odzież i obuwie, ochrona zdrowia oraz higiena osobista. Wzrost tych ostatnich może wynikać z większego zapotrzebowania na środki higieniczne i sanitarne w czasach pandemii Covid-19.

Wykres 2. Zmiany minimum egzystencji w przekroju grup potrzeb na tle inflacji w 2020 r.

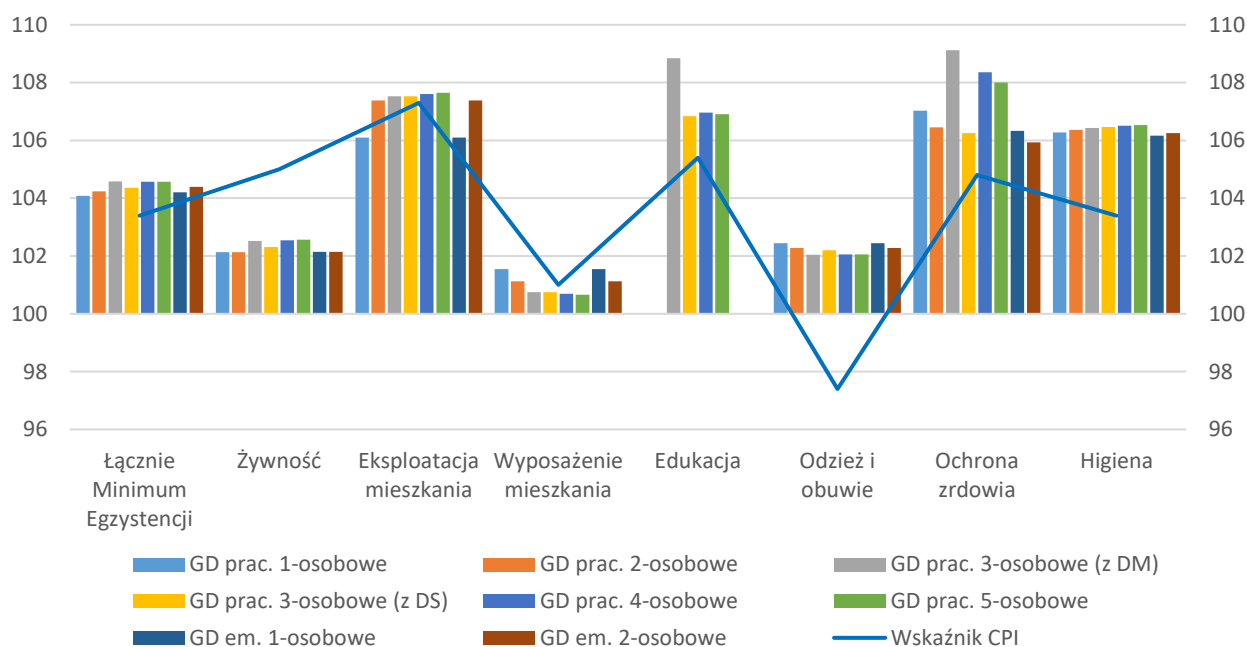

Tabela 2. Struktura minimum egzystencji przeciętnie w 2020 r., w %.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	(M+K)/2	M+K	M+K+DM	M+K+DS	M+K+DM+DS	M+K+DM+2xDS	(M+K)/2	M+K
Żywność	40,8	47,6	47,1	48,1	47,5	47,8	37,2	43,8
Mieszkanie	44,9	37,2	36,8	33,7	34,3	32,9	47,2	39,5
-użytkowanie i energia	41,9	34,9	34,8	31,8	32,3	31,0	44,1	37,0
-wyposażenie	3,0	2,3	2,1	1,9	2,0	1,9	3,1	2,4
Edukacja	0,0	0,0	0,3	3,6	3,0	4,5	0,0	0,0
Odzież i obuwie	4,2	4,6	4,7	4,4	4,5	4,5	4,4	4,8
Leki	1,8	1,8	2,9	1,9	2,6	2,4	3,1	3,3
Higiena osobista	3,5	4,1	3,5	3,6	3,3	3,2	3,3	3,8
Pozostałe wydatki	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Objaśnienia i źródło jak w Tabeli 1.

Opracował: dr Piotr Kurowski

Literatura:

Deniszczuk L., Kurowski P., Styrk M. (2007), *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych wyznaczone metodą potrzeb podstawowych. Rodzaje, oszacowania i zastosowania polityce społecznej*, IPiSS, Warszawa.

GUS (2020), *Zasięg ubóstwa ekonomicznego w Polsce w 2019 r.*, 30.06.2020, Warszawa.

Kurowski P. (2019), *Rola progów minimalnej konsumpcji w polityce społecznej w Polsce*, *Polityka Społeczna* nr 4/2019, s. 43–48.